

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता १
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA.

वर्ग संख्या

Class No.

पुस्तक संख्या

Book No.

रा० पु०/ N. L. 38.

7e

894.8137

K 373

MGIPC-S4-9 LNL/66-13-12-66-1,50,000.

DBA000004513TEL

గడును గంగయ్య

(సుహృదాప్తి ప్రహసనమునకు తెలుగు)

కృతింభూత

శ్రీ పాద కామేశ్వర రావు

మొదటిసారి:

7870

ప్రకాశకు:

దొరకువాడ వేంకటరామయ్య.

అభినవాంధ్ర గ్రంథమాలా కార్యాలయము

రాజమండ్రి.

1925

సర్వస్వాధ్యక్ష సంకలితము.

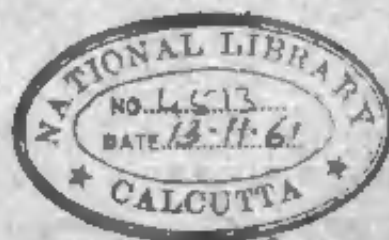
వలదు 0-8-0

THE ANDHRA BOOK HOUSE

Sultan Bazar, Hyderabad, India

T
894.8132
1873

SHELF LISTED

అన్యదేశమున వాత్సాచారవర్తియై

జాత్యభిమానముఁ బాటెనవలయు .

మనది సహృదరాత్మజులఁ బెక్కుర దీన

జనపాలనభ్యుదయఁబాటె నెవడు

రచియింది వివిధాధ్య గ్రంథముల్ మాతృభా

షాప్రీతి విరివిగాఁ బాటెనెవ్వఁ

డయి వితంతువావహ మాత్మీయ సంఘవం

స్కరణాభిలాషయుఁబాటె నెవ్వఁ

డట్టి ఘనునకు మూచిరాజానయ్యాభి

చంద్రునకు భవానీ శంకరేంద్రముత

రత్నమునకు ధుర్ధాత్మంకర ప్రథికున

కంకిత మొనర్చు దీనినత్యధికభక్తి .

శ్లోకం

ప్రీతి క

ఈ ప్రహసనమునందలి కథ యననయామినీ విశోదములు (Arabian Nights Entertainment) కానిది. దీనిని పార్సీలు ఉర్దూ నాటకసమాజములవా రనేకులు కురిపాటు, బొంబాయి నాగపూర్ ప్రాంతములయందు ప్రదర్శించునపుడు పేర్కొనబడు అమితామోదమును పొందుచుండుటచే మహారాష్ట్రలో కూడ దీనిని తమభాషలోని కనువడించిరనియు, ఎందును ఈ ప్రహసనము జనరంజకముగా నుండుననియు విని, నాగపూర్ వాసులగు మా మిత్రులు శ్రీమాన్ మాదిరాజు దుర్గాశంకర మహాశయులను దీనిని తెనుగుకేసు ప్రార్థించితిమి. వారి రాంధ్రులైనను మారువత్సరములొద్దకు బంపరు గుంటూరు ప్రాంతముల నీడి మధ్యపరగణాల (Central Provinces) కు వలసపోయి యుండుటచే మాతృభాషను వరించు సాకర్వములేక మహారాష్ట్రభాషను విద్యాభ్యాసము చేసినవా రగుటచే మధ్యపరగణాలలో వాడబడు తెనుగున దీని ననువడించు వయనో మాకోసంగిరి. దానిని పెంచి మే మిచ్చేకప్పులోన వ్యావహారికాంధ్రమున రచించితిమి.

రాజమండ్రి }
10-11-1925 }

తెలుగువాడ వేంకటరామయ్య

ఇందలి ముఖ్య పాత్రములు

—: (౧):—

ప్రధానములు

ప్రీతి

రాజు

రాణి

గంగయ్య

చామర

మంగి

మహాలక్ష్మి

వెంకట

గంగయ్యతల్లి

గడును గంగయ్య

మొదటి అంకము

శ్రీ మొదటి గంగయ్య గారు

(ఈనాటికి రోడ్డుపై గంగయ్య నిలువబడును.)

గంగయ్య! చీ! ఇది వాళ్ళ పెద్దరికే వాళ్ళు
స్నేహితులందరూ దగాలోయ్య, వోళోలు, పోటీలు. ఈ లోకంలో
విజయం స్నేహితులతోనే వస్తుంది. లేదు..... అమ్మా! వాళ్ళ
పక్కలు వర్తింప వశమే! ఈమాట ఇదివరకే తెలిసినట్లు,
మా అమ్మ చెప్పినట్టు నడుచుకుంటున్నావా! (పాదానికి (పాదం
యిస్తానని ప్రతి గాడిదోడుకూ బట్టూ సత్తాటూ పెట్టుకోవ
కనే! వాళ్ళ చేసిన ప్రమాదా రిన్న అన్నన్నా?.... (ముది
లకు చూచి) నేనక్కడ ఎంతకాలంబుందో నిల్చున్నాను,
కాని ఎవరూ కోర్తయినవి కనవడకనే! లేనూ, ఎంతో
కాలం కావచ్చునని యింటి! పోతాను.

(మోరువేషమున రాజు సేవకుడును వత్తురు.)

రాజు—ఏమిరా వెంకటే! నావేషాన్ని బట్టి నన్నవరేనా పోల్చుకోగలరా?

వెంక—ఓహ పోల్చనేకు మాప్పైలో. తమరీయాన వేషముకుండి నాకు తెలకుంటే, నానూ పోల్చుకోలేకుండును.

రాజు—నాగురించి లోకు లేవకుకొంటూకో వినాలని ఇలా తిరుగుతుంటాను-అదుగో ఎవరో నిలబడ్డారు.

గంగ—ఏమండో, మీ రీవూరి కావరస్తులు కాకు గదా?

రాజు—అయ్యో, మాది కొట్టారు కావరం, వర్తకాన లేదనా నకుకు దొరికితే, ఖరీదు చేసుకో పోదానుని వాచ్చాను, మావాళ్లంతా వెనకనుండి వస్తున్నారు. చీకటి పడింది. ఈ రాత్రి కాస్త తలదాచుకొనేందుకు ఎవత్తో, చావిడో కూచిస్తే, మీకు చాలా పుణ్యం వుంటుంది.

గంగ—మీవా క్లెప్టడొస్తావా?

రాజు—లేవు ఝాంపొద్దు కొస్తారు. అందాకా మేనే.

గంగ—ఇవాళి మాయంటిలి రండి. లేవటిమాట ప్రలోచిద్దాం.

వెంక—ఇంతకన్నా వుండి మారాబా,వడండి(పోవుదురు)

మొదటి అంకము.

శ్రీరంగదేవరంగము, క్షణ

(రంగయ్య ఇంటిలో రంగయ్య, రాజు, దొంగలముఠా వచ్చుచును)

రంగ—వీదో, పాపం, బిచ్చాడిమాట విని ఇంటికొచ్చి
తలో, గంజో కాస్త చరగించారు. అదే నాకు పదివేలు.

రాజు—నరిసరి, బాగా ఉంది దారిలో యేర్పొత్తు
వాళ్లని యింటో పిల్చుకొచ్చి, స్నేహితుల్లాగ అవరించారు.
మీదకు ఎంతని కొనియాడ గలను! మీ తరహా చూస్తే,
మీరు ఒక గొప్పంటివారున్నా, అందర్నీ స్నేహితుల్లాగ గౌర
వించేవారున్నా అని తోస్తూంది.

రంగ—(ఉలికి పడి) ఇదుగో! స్నేహితు అన్నమాట
నామొక పెత్తనంకి. స్నేహితుల్ని నను వెలేకాను అమాటనే
బహిష్కరించారు. అవి తెవరనా యెత్తితే నా కరికాలిమంట
పడనెత్తి తక్కుతుంది. నాకు పదిచయివేలన్న పాతవాడే. దేవా
కీకవస్తే, అవశకువంగా భావించి అవాళల్లా గడవబాటి కా
లవతల చెట్టను.

రాజు—అలాగా! ఎంతేక? స్నేహానికి విలప లేక
టారు. తల్లి, తండ్రీ, అన్నదమ్ములూ, పెళ్ళావున మొక్కలై
వాళ్ల ప్రేమకన్న స్నేహితుడివ్వో యెక్కువంటారే? ము! మీ
రామాటనే బహిష్కరించా వంటూన్నారు! స్నేహం అంటే
మీ కింక రో తెనుకు పుట్టిందీ?

గ కు ను గ ం గ య్య.

గంగ—అయ్యో బాబో! వాకథ సంతోగా విన్నవించుకుంటే స్పృహవంటు దిగాకూ రోతున్నది. కుపూ తరతరమున గొప్పవార్లనే. మావాన్న కాలంచేకేటప్పుడు నాకు నానీ నానూ, తక్కింది మా అమ్మకి రాశిచ్చాడు. అప్పటి నా కిర్రవాలానో యేదూ. ఇహేవుంది! నాచుట్టూ నానా కళాల వానిముచ్చలూ పోగయ్యారు. వా ర్లెంతమంది తిక్కేలేదు. ప్రాశ్నోన్నన్న రాడిలూ, ఒక్కడూ, కేడిలూ, తాగుబోతులూ, బాజగుండ్లూ, అందరూ బెల్లంమక్కడి దీనుల్లాగ నన్ను కొరుక్కొని తినడం ప్రారంభించారు. వాళ్ల పానాసంచాత అబ్బవలసిన సులక్షణాలన్నీ వాకలెప్పయి వాళ్లకూటంలో బాగా తర్ఫీ వయినాను. వాళ్లే “గదాను గంగయ్య”ని వాకు చిరుదిచ్చారు. ప్రాశ్నో వాళ్ళెక్కడి గుంపుకూడినా సరే, అక్కడ ముందు నేను ప్రత్యక్షం! అతొంబ ఖర్చంతా నాడే వాళ్ళలోకల్లా నేనే మొనగా వున్నాను. అంతట గొన్నాళ్ళకి నాదగ్గర దబ్బు సరిపోయింది. ప్రాశ్నోకూడా వాళ్ళో బారాడు. ఎతే వాళ్ళు నక్కొదిల్చా నేను వాళ్ళ నొదల్లేరిపోయాను. ఒక్కడే వుంటే యేరొక్క చేదికాదు ఇలాగుండగా ఓవాడూ వాళ్లంతా వొలిచాడు. వాడినట్టు నా కాచోకి కట్టింది. నన్నైతే వాళ్ళు పిలవనలే దయినా ఏదో సంతకట్ట వన్న మరిచుంటూ రనుకొని, నా సంతకు నేనే అక్కడి కెళ్ళెను. నేను కవలవగానే వాళ్ళు

తల్లి ముగా లేకారు. ఒకాడూ మూర్ఖుడలేదు. కానీ అనుకోని
 ఘటన వాళ్లని పలకరించా. అప్పటికేనా వాళ్ళు మూర్ఖుడి
 మూర్ఖులు. నా కోర్కెను వాళ్ళిండి. అది పట్టణం "మనరాజ్యం"
 నా సొమ్మంతా మున్నమున్నటివాగా చెరిచిని ఒకమాట
 వాడమా? "అని గట్టిగా అన్నాను. అంతలో ఒకాడూ
 వాడగ్గరి కొచ్చి "ఇది మాన్వంతకూటం, నీ అబ్బసాక్షిని
 మువ్వ పెట్టలేదు, మం పిలిచినవాళ్ళే గాని పైవాళ్ళు వాళ్ళ
 విడి రాకూడదూ; గనుక తమరు వచ్చిన చారినే దయ
 చెయ్యండి" అని మొగ్గుచూ చిట్టించుకొంటూ అన్నాడు.
 మా కుండబట్టింది కాదు. "చందా ఏవేమోనా"నాలో చెప్పి
 ద"న్నాను. "ఒక యాసాయ"ని చెప్పాను. ఆ దిచ్చేస్తే సరికదా
 అని అప్పుడందులో నాకు బంధువుడూ చిన్ననాటి స్నేహి
 తుడూ అయినవా ళ్లొకణ్ణి అప్పియ్యన్నాను. "మువ్వ గర్భద
 దుక్" వయ్యావు. ఆపైలా రీతుస్తావ"న్నాడు. ఇది కోరక
 పట్టలేక వాణ్ణి నాలుగురిట్టాను. వాడూ నన్ను రిట్టాడూ
 ఇవంతా పెద్ద గోలయింది. వాళ్ళందరూ నాసొమ్ము హాయిగా
 తిన్నవాళ్ళే మునుండీ! అయినా కాలమహిమా! వాళ్ళంతా
 విడిగి నన్ను పులుమలో కదిలె లేకుండా చిత్రకొట్టి తన్ని త
 లేకారు. అప్పట్నుంచి స్నేహితులంటే నాకు తలనొప్పి
 వస్తుంది. పైసా కురుకుడూ వచ్చాళ్ళు స్నేహితులకి కొడ
 లేదు. అదికానా అయిపోలే ఆ అవకాశంలేదు. నేను

X దు ను X o X య్య.

చేతనే నేను సామ్యుపోయి దిమ్మబట్టాను. అప్పట్నుంచీ వాళ్ళ మొగాలు చూడనని ప్రతిజ్ఞ బట్టాను.....నా సంగతుల తా మా అమ్మ వింది; కష్టమేమిట గనక నన్ను దగ్గర బెట్టు కొని పోషిస్తూంది. గొప్పింటివాణ్ణి గనుక పంక్తి నెవరైనా పెట్టుకొని భోంచెయ్యడ వలవాటూ అదీ కొత్తవాళ్ళకే నుమండి.

రాజ—మితగా వుండే మీ వృత్తాంతం! సరే అయిందేదో అయింది మీ పాతన్నీ హీకుల మీద కసి చీపు కోవాలని మీకు లేమా?

XoX—ఉంది గానీ ఏమీ లాభం? సామర్థ్యం ఎక్కడిదీ? నమ్మదగ్గిలో అలలు వుట్టి అరిగిపోతూన్నట్టు నానువ స్పూలో ఆలోచనలువుట్టి అంకరిస్తూ ఉంటాయి.

రాజ—నాకు ఏలయినంతవరకూ నేనూ సాయం చేస్తాను. మీ కగ దీర్చుకోవడానికి మీ కేమీ కావాలి?

XoX—నే నీవూరికి రాజనైతే వాళ్ళ భరతం పట్ట గలను. అది అసాధ్యమైన పని.

రాజ—సరే ఆ ఉపాయం లేకపోతే చిద్దాం. నా దగ్గర "సర్వవ్యాధిహరం" అనే మందుంది. అది శరీరవ్యాధులతో కాదు మనోవ్యాధిని కూడా మాన్పగలను. కొంచెం వుమ్మ కొండి-దీనితో మీ మనసు! కొంత కొంత కలుగుతుంది. (ఇద్దురు.)

మొదటి అంశము.

గంగ—(తిని) అహ! ఎంత మధురంగా ఉంది! మనసు కెంతో సంబరంగా ఉంది....మీ గిట్టు పడుతోంది! చాలా రాత్రయింది, తలుపు గట్టిగా బియ్యింది. లేకుంటే దయ్యాలు తోరబడతాయి. ఈవూళ్ళో బ్రహ్మరాక్షసులూ, కావినీ ధూతాలు కాత్తిళ్ళు మా తినుగుతుంటాయి. కాగ్గిత్త!..... (వండుకొనును)

రాజ—వెంటే, ఇతనికి మల్లెత్తినది. నీవు పోయి “మీనాక్షిపేటలో గంగయ్య అని ఒక దున్నాడు, అతన్ని ఇప్పుడే మోయించుకొనిపోయి మా మహల్లో నుండి రెల్ల పోదిన తర్వాత రాజుగా భావించి తిరిగి మేముచెప్పేదాకా అతని ఆజ్ఞలను మా ఆజ్ఞలవలె మన్నిస్తూ ఉండివలసినదనినీ ఏదినయంలోనూ కూడా లోపంకానీకూడదనీ మంత్రితో చెప్పు.

వెంక—చిత్తం మారాకా! (నెట్టుదును)

మొదటి అంశము శ్లోక

[రాజగారి మహాలులో గంగయ్య శేయించియుండ మంత్రి, సేనాధిపతి, పురోహితుడు, జ్యోతిష్కుడు, పరిచారికులు, దాసీలును మోల్కొలుపుదురు.]

మంత్రి—మహారాజా! విజయమేల్కొన్నది శేఖరియ్య

గంధము గలిగి యున్నది.

సేనా—మహారాజా! నేనటు సీతముగా నున్నది.

శ్రీశ్రీ—సార్యభౌమా! ఇప్పుడమ్మకరిగితి యోగంబు
మంది తమణం!

పురో—మహాప్రభా! మార్యోపాస్తికి నమయ మయ
నది.

మంత్రి—దేవా, సామంతులు తమకర్మమునకు
కాదుకొని యున్నారు.

దాసీలు—(అరరి పాడుదురు)

గంధ—(తేదితనకొ) ఏమిటి గోల? పీల్లంబు రెండు
గొచ్చారు?

మంత్రి—(దేకులు తోడింది) రాజశేఖరా, నేను
గొలుపు తీర్చెదమని పెలవిచ్చినారు; సర్వం సీతంగా రిన్నది.

గంధ—నీ పెనడవు? ఏరంతా ఎవనా? ఎందుకీ
గోల?

మంత్రి—దేవదేవారి మాట నాకు తోడకదలేదు.
ఏలినవారేదేమునకు సార్యభౌములు, నేను మీమంత్రిని.

గంధ—(తనలో) ఏమో! రాత్రి పడుకొనేటప్పుడు
అంతా మనములు తలుపు వేళాయారు కాబోలు! ఏ
భూతమో, లోపల దూరి నన్నులేర్చి యిక్కడ వదలింది.
అది భావి భూతమో, అది మంది చోటనే వదలింది.

మొదటి అంకము.

రాజు నైనానటం బలే! (ప్రకా) నేను రాజును గనక మీ
రందఱు నా అజ్ఞకి బద్ధులై కదా?

మంత్రి—పండేవావా! ఓరీ, ఏగా! మహారాజు
గారికి ఉడుపులు తొడిగిండు....(వాడు తిచ్చును)

గంగ—ఓహో! నాకు రాజువేషం వేశారు గదా?
నాటకాల్లో రాజుపాత్ర వప్పజెప్తాను. (ప్రకా) ప్రభావీ, నేను
కార్యకర్తను చేయితి?

తొలి—మహారాజా! ఇవార పొద్దుట వలినవారి
ప్రవాసానికి కొంచెం జబ్బుగా ఉంది. కావగ వేదించంట—ఇన
రతి కుజరావలు....14, 10 కలిసి ఇరవైనాలుగు—ఇవో 10
మొత్తం 40. అంకారకు వేయన్నా పదో ఇంట ఉన్నాడు. మరి
వొచ్చిన్నీ, కవి కన్యకు వేరాడు—రావలు కేరంల దృష్టి
కొంచెం మధ్యగా త్రింది శుక్రుమా గురుమా కొంచెం
కాగుండ బట్టి గుడ్డిలో మెల్ల యింది జబ్బుగా త్రన్న గ్రహ
లకి కొంచెం వావా లిప్పిస్తే పరిపాడుంది.

మంత్రి—వలినవారి అజ్ఞలకి ఎదురు చూస్తూన్నాము.

గంగ—సరే, మీనాక్షి చేతులో గడుసు గంగయ్య
యింటికి పెట్టకు మొహం కండుది.

మంత్రి—మహాప్రభా! అట్లే పరిపెదను, కాని అతడు
వ్యసనాపక్తు బొటచాత ప్రవాళాన్ని పాడుచేస్తాకవి మనివి
చేయ పాటానిస్తాన్నాను.

గంగ—నా ఆజ్ఞ యాచన చేసితిరాని. లేకుంటే
(కోపముతో రూచును.)

మంత్రీ—(పభూ ! ఇట్లుచే మనస్థూన్యము.

గంగ—పరే-రెండో ఆజ్ఞ వాగ్రత్తగా వినుండి. మంత్రీ
గానూ, లావూళ్ళో అతని స్నేహితుల బాలికా అతని తల్లి
దగ్గరున్నది. దాని ప్రకారం వాళ్లందరినీ గాడిదలమీద
ఊరేగించి పైకి తగిలేని, వాళ్ళింటి మాన్త్రీ జప్తు చేసి రాజా
కారి దివాణంలో చేర్చండి. అదైత్యుని బరిగెటప్పుడు మాకు
మనివించుకొండి.

మంత్రీ—ఓరీ, మీరా ! దామంతిని ఫలహారం బాగ్యత
చేయమని రావు-దేవరవారి ఫలహారంవేళ మించిపోయాది.

గంగ—(తనలో) ఇంత వేగిర మంథలహారం ? రాజు
లలాగు తింటాడు కాబోలు, అందుచేతే నడవలేకుండా ఊరి
పోతాడు (దామంతివచ్చును.)

అమ్మయ్యా! ఇది నిజంగా కావినీభూతమే, లేకుంటే
మనిషింత చక్కగా వుంటుందా?—అమ్మయ్యా బాబో! నన్ను
చంపేస్తుందో, లేకుంటే ఏ పర్యంతం మీదికేనా తీసుకో
పోకుందో?—ధైర్యంగా వుండాలి, ఇరుసుకుంటే మీద
వాల్తుంది. (ప్రకా) ముత్రీ, ఇదెవరై ?

మంత్రీ—పరివవాని పెంచిన దాని—దామంతి.

గంగ—(తనలో) మనిషే నట ! (ప్రకా) ఇదే పని చేస్తుంది ?

మంత్రి—వీరినవారికి ఫలహారం వీడ్చుచేస్తుంది, ప్రభుత్వము ద్వారా రూపొందించి, తర్వాత ఆకుమడుపు లిస్తుంది, విసేన శ్రమతో విమరుతుంది.

గంగ—అప్పుడెక్కా-వచ్చింతో వాడిలేది కాదు, నా దగ్గరచేరి రక్తం పీల్చుతుంది, ఇది తప్పకుండా భూమికి. నీ నైవేద్యం తగ్గిలేస్తే అంత మేలు....(ప్రకా)పీసీ, రూపొందించినా నాంటో యేమీ బాగాలేదు, ఫలహారం చెయ్యమంటే అప్పుగా వుంది.

రామ—(నవ్వు) మహాప్రభా ! మీ సేవకురాలు వచ్చి పన్నీలు బల్లి సంపాదిస్తానె కలంటున్నా, కలదిమ్ము, నీకల రోగములు పోతవి.

గంగ—(తనలో) ఆ! దీని ముసీముసినవ్వులు చూస్తే నన్ను వల్లో నేనుకోవాలని చూస్తూన్నట్టుంది. అయినో పైని నీరు జల్లుతుందట....అంటే మంత్రిస్తుం దన్నమాట. అప్పుని నూనె రాస్తుందట, అప్పుకు కల అంటున్నదట....అ బానికీ చిక్కితే ఇక ప్రాణాలు అంటాయా ! ప్రాణాలు పోతే రోగం పోదు! దీని మాటలు చెందరా లిస్తున్నాయి ..కానీ ఇది ఉత్తమమైన ఒకాది—దీ న్నెడుబ్బుకోవాలి. (ప్రకా) నాకు మిత్ర నాస్తూవుంది నువ్వో.

గ మ ను గ ం గ య్య.

చాను—చిత్తం, కేదండయిచ్చెదను. (దగ్గరకువచ్చును)
 గం—ఇదేమిటి చెప్పా యిస్తా వంటున్నాది? మను
 మందు కాదుగదా! (ప్రశ్న) నా దగ్గర రాకు. దూరంగా పో.
 చాను—(వయ్యారముగా) పోనా—పో—నా—
 గం—అమ్మయ్య-బీడ నొదిలింది—(పోవును)
 రా—ఈతనికి సర్వరోగహర మిచ్చి ఇంటికి చేర్చు
 ము, పెంకటి.

పెంక—చిత్తం—మూపేలో.

శ్రీ శార్దూల రంజన. శ్రీ

(గం గయ్య ఇంట్లో పండ్ల కొని యుండ తల్లి కూర్చుండును.)

గం—నా కెంత శేషయా మెలుకు వచ్చింది-మరి
 త్వ శాస్త్రా రాశేమా, చామరి రాశేదేమి? యీవారో ఏళ్ళ
 ని తిక్షించాలి.

తల్లి—గంన్నా, గంన్నా-పలవ రిస్తున్నావా!

గం—ఇదెవరై?—గం నెవరూ!—నన్ను కాదు

తల్లి—పొడైక్కింది లేవ్వేదరా? బజారు కల్లాదే
 న న్నెక్కడి కల్లావు? ఇంట్లో చియ్యం లేవు కర్రలూ లేవు

గం—ఎవరది?—నేను రాజును-మూత్ర, చామరి

నొక్కర్నూ, చాశస్త్రా ఏదీ? ను వ్యవరైపు!

తల్లి—ఇదేమిటిరా? మెలకువతో వుండే పలమాట లాడుతున్నావూ! నువ్వేమిటి? రాజు వేదింటి!—గంగన్నా! నే నీ కిట్లంది కావ్రా? నన్నే మర్చిపోయావూ?

గంగ—నేనాకాని కావంటావా?....మనింటి! ముహూర్తాచ్చాయా లేదా?

తల్లి—దీన్న పెట్టెతో ఎక్కడో ఏదో రాజుగారు పంపారని తెచ్చావూ, ఆ గదిలో పెట్టించాను, చూసుకో.

గంగ—అది నేనే పంపించమంటే మరిగి పంపాడు. నారాజ్య వెవరు లోక్కన్నానూ?

తల్లి—అయ్యో! ఏదీ నుతోయింది. చెరువూ మరువూ మాట్లాడతూ వున్నాడు-సన్నిహితం వచ్చిందో? నుం దిప్పించాలి. ముల్లిగాడ్డి లోడిచ్చి వాయిద్యదీకాడి పంపునా ను-(వెళ్ళును)

ప్రతి ఐదవ రంగము. తేనె

(గంగయ్య ఏళ్ళు తమముకుంటూ వచ్చును.)

గంగ—బ్రహ్మదన్నా యశుడన్నా ఒకటే-నేను వెళ్ళ గానే మూర్ఖునా ఆడకంటా గుంజక్కట్టి మెడమీదా వీళ్ళ మీదా వాత లేకాడు-వాడి తిగ తిరగా! వదిరోజులూ చచ్చి పట్టెం కట్టాడు, తిన్నక పన్నాన్నాను. ఒకరోజు రా

నెవండుకు నాలుగు వాత లజ్జాయి! లోకా రాజయ్యే వాళ్లు ఎన్ని వాత లేయించుకుంటారో! ఆధాధ ఏలా భరిస్తున్నారో! ఇక రాజ్యాధికోదండం.

(రాజు మారుదేవమునో పట్టుకు)

రాజు—ఏవండీ గంధుగారూ, సుఖంగా వున్నారా? మీ స్నేహితులమీద కసి లేర్పకున్నారా? (ఏపుతట్టుకు)

గంధు—అయ్యయ్యా! ఏపు మీద చెయి తీయండి బాబూ, పుట్టింకా మానలేదు.

రాజు—ఏమిటండీ మీకు బాధ?

గంధు—నాస్నేహితులకి ప్రన్నరంగం పూడింది, నాకు తేనిరంగం వచ్చింది. ఎం చెప్తును! బుద్ధితక్కువ నాది.

రాజు—అలా గంటారేమి?

గంధు—దినంకీ, ఆవాటిరాత్రి మీకు తలుపు చేకాను కారు-ఆపాళంగా వొకటిన్నారాక్షసీ, వొకరొందినీ భూత పూ, నామీద బాలాయి-మొదటిది నన్ను రాజును చేసింది, తరువాత నా నమ్మలికి తగిన కాస్త చేకాను....కానీ, నీ నో తెలివితక్కువ కని చేకాను....కాదనీభూతం వాసీదాని చేతుతో వచ్చింది-ఏమందంగా వున్నా దనుకొన్నారూ! బయటోయి! నన్నుచూసి నవ్వి దగ్గరకొచ్చి వాయారంగా

వలెనని నంది. చయ్యించుచు తిండి తినదని వుండలేక వొడ్ల
వ్వాసు.... దాని కోపం వచ్చింది. మరేవుంది? మా
యింట్లో! నన్నొక్క గిరవాపిట్టంది. తెల్లవారి లేచినది
రాజ్యపూ. లేకు మంట్రీ లేడు. మా ఆమ్మ ప్రత్యక్షం అ
యింది-దాని ముండర వా రాచరికం గొడవ యేక ర్వేట్టాను.
దాంట్ హడలిపోయి నాకు సంభ్రమించని బెంకెట్టుకొని
చప్పున వైద్యుడివద్దకి పోయి విచ్చినప్పుడంది-వాడు లుకా
వలుకూ లేకుండానే ఏదంతటా వాత లేకాడు—చచ్చి
పథ్యంలో చచ్చావ్వాసు.

రాజ—అలాగా? నేనుండిస్తాను, పదండి (వెళ్ళుడును)

గడుసు గంగయ్య

రెండవ అంకము

శ్రీ శ్రీ మువ్వడి రంగమ. ప్రేక్ష

(గంగయ్య ఇంటిలో రాజు గంగయ్య ప్రవేశించుట)

రాజు—అయితే, మీ రొకసారి రాజయ్యా రన్న మాట. మీలోకేక వీరించా ?

గంగ—అహ ! అయ్యామీ, మాయంటికి పెట్టెను ముహూర్తం పంచాను, పాత స్నేహితులకి ప్రాయశ్చిత్తం చేశాను.

రాజు—రాజుగారి మహల్లో విశేషా తేవున్నాయి ?

గంగ—ఏదండీ చూడండి వేరొ?.... అన్నిటికీ ఏమీ గాని మీలో కి మాట చెప్తాను, దాన్ని రహస్యంగా త్రుంచాలి మనుండి ! ఇదుగో. ఈరాజు వొట్టి మూర్ఖుడు.

రాజు—అదే మాట గంటూన్నారూ ?

గంగ—అయ్యో! ఆ ముహూర్తం బక మనిషులందరి-
నీను దాన్ని కావలసివూత మునుకున్నాను. గాని తరువాత
వాళ్లు చేస్తే అందరూ మరీ అని చెప్పారు. వాళ్ళో!
దాని చక్కదనం వీరిని చెప్పరా! స్వర్గంలో కూడా అలాంటి
దాని క్లుప్తంగా ఉంటే నేన్నయ్యను.... మాకాకా-అనువంటి
దాన్ని రాసి చేసుకోక ఇంకెవరైనో యేర్పానినీ రాసి
ప్రేమకున్నాడు-అంతకన్నా తెలివితక్కువవ్వకుంటాడా?

రాజు—దానిదే అంత చక్కగా వుంటే ఇంక ఆరా-
నంక చక్కందిగా వుంటుందో? ఎక్కువ చక్కదానిగా వుండ
కదా?

గంగ—ఇది అలా త్రైరాళికంవల్ల కేరీది కావం-
తయి. దానినికన్నా చక్కం దిశ వ్రాశదని నా నమ్మకం.
దాన్ని చూస్తే మీరూ అలాగే తోస్తుందని దృఢంగా చెప్ప
లను.... ఇంతెందుకూ! దానిని కల్పించు నా కీవాళం
రాక ఇట్టే తగ్గిపోయింది. అది తిరిగి కనబడితే అలాగే వాత
తయించుకుంటారు. నిజంగా దాన్నే పెళ్ళాడ వంటూ వుంటే
లుహల్లా వాత తయించుకొన్నా నాకు కాధనిమించను.
మృంది.

రాజు—మీ అదృష్టందాత అలా క్కరిసి రాకూ
దా?

X గ—అబ్బో! అది రాజగారి చేతిలో పని.... అబ్బబ్బ
బాధ పోతున్నాది, ఇహ పరుండండి.

రాజ—ఇదుగో! నాదగ్గర “నర్వకోగచారం” వుంటే
అది కొంచెం సేవించండి—మీ బాధ నివార జోతుంది, నిద్ర
బాగా పుట్టుంది. (ఇచ్చును)

X గ—ఓను సుమండి—ఆ చేరే మరిగొంచెం అడు
గుదా వసుకున్నాను (తిని) ఆహా! అమృతంలా గుండండి....
ఏమి చలవ! ఏమి హాయి! కళ్ళవృద్ధి మూత లడుతున్నాయి.
(పరుండును)

రాజ—ఇకన్ని వెనకటి వలెనే రాజాని చెయ్యవలసి
మంత్రిగో చెప్ప, వెనకటి (వెళ్ళుదురు)

శ్రీ శాంత రాయమ్మ, వైద్య

(మహిళలులో ముందంబాడ X గయ్యి పవరించి యుండును)

మంత్రి—మహాప్రభూ! కొలువు లీర్చునే కయింది.

X గ—(కవచం) మల్లీ బ్రహ్మరాక్షసి మహాత్మే!
మంత్రి, తక్షణమే మీనాక్షి పేటలో వైద్యుడికి బెడమీడ
నాలుగూ ఏడుమీడ నాలుగూ వాతలు చేయించి యిది
కాతలవైద్యం మానుకొమ్మని గట్టిగా చెప్పండి....

(రాజ ప్రవేశించును)

రాజు—గంగయ్యా ! ఈవూరు రాజు లాంటివాడని అన్నాలో జ్ఞాపకం వుందా ?

గంగ—ఎవరు మీరు ?

మంత్రి—మా నిజమైన మహారాజుగారు. వీరోగ విశయించి దిగూచుపోవుట ! వీరికి కరివమైన శిశు విధించ వలెను.

గంగ—దేవరా ! నా మనసులోమాట రహస్యంగా వాఖరితో అన్నమాట నిజం-అయితే అబద్ధవాడి రాజుగార్ని ఎప్పుడూ పొగుడుతూం దాలా ? వల్లమాలిన రాజ్యంలో పఖైదా నిజంచప్పడస్తూ మీకు గిట్టదా ? మారాచా !

రాజు—వీడు చక్కగా తప్పుకున్నాడు.....నరే-మంత్రి, వాలుగు కొడవల్లు ఎక్కగా కార్పించి తెప్పించు.

మంత్రి—దిత్తం, ఎవమరా అక్కడ ?

గంగ—కొడవల్లెందుకూ ! వాత లేస్తాడు బాగాయి మారాచా ! వైద్యుడికేనా ?

రాజు—ముందు వైద్యుడికి తరువాత నీకూ !

గంగ—ప్రభూ ! ఎక్కపోయివప్పటికి రాజుగారికి రెండుపూటలు కడుపునిండా అన్నం పెట్టినందుకు నాకు వాంటినిండా వాత లేయిస్తారా ? మీ రాజ్యంలో అన్నరా వాని కిదా ఫలం ?

రాజ—కాదుకాదు—నువ్వు కోరుకొన్నదే యీబాటను
నుడి, యాది తెచ్చుకో గంగయ్యా! అపార ఏనాహ్నో.

గంగ—ఓనూ—పెళ్ళి చేస్తే వాత లేయిదుకుంటా
వన్నాను.

రాజ—అలాక్కాదు—వాతలు చేయిదుకున్నానక
పెళ్ళి !

గంగ—అది కాదు మహాప్రభూ! పెళ్ళయితే పెళ్లాం
సగం శరీర వాత్రుకుంది గదా, అప్పుడు వాతలేస్తే చేరి సగ
వాత్రుతాయి అని అన్నాను. ముందు పెళ్ళి కావ్వీడి మారావా,
వాతలమాట చూసుకో నచ్చును.

రాజ—అరే! నుంచి యెక్కువేకావు. నీబుద్ధికెంతో
పింది నువ్వన్నట్టే చేస్తాం, మంట్రీ, చామంతి సలంకరించు
కొని రమ్మని కబురింపుము.

గంగ—కానీ, ముందు దాన్నిచ్చి పెళ్ళిచేస్తామకవా?
తర్వాత అట్టింది నడుక్కొద్దాం.

(చామంతి వచ్చును)

రాజ—చామంతీ, ఇతడు గొప్పింటివాడూ గదాను
వాదాన్నూ, నిన్ను పెళ్ళాడుతా నంటున్నాడు. నీకిష్టమేనా?

చామ—(సిగ్గుతో) ప్రభువువారు నన్ను పెంచి
పెద్దదాన్ని చేసారు. ఏలిసవారి చిత్తం.

గంగ—(తనలో) వాహ్వా! నాఅదృష్టం వందించి.

రాజ—చావంటి, ఇంకో మాట చెప్పాలి. ఇతన్ని పెళ్లాడితే నిలువల్లా పాత లేమోనాలి, అప్పుకో కొవసప్పు సిద్ధంగా వున్నాయి, ఏం గంగయ్య?

గంగ—చిత్తం, ముందు దాని క్కానీండి, చిన్నాళ్ళు ముండియ్యాలి బహుమానం.

రాజ—ఏని, చావంటి!

గంగ—ఏవంటావో?

చావం—వలినవారి చిత్తం:

రాజ—ఏం గంగయ్య?

గంగ—రక్షించినా శిక్షించినా ప్రభువువారే భారం.

రాజ—మంత్రీ, ఇక నాంనెక్కు వెంచుకు! పెద్దికావలసిన ఏర్పాటులు చేయించుము, మంచి తైలవంశో జరగాలి వివాహం.

మంత్రి—చిత్తం. మంచి ముహూర్తం త్వరలో పెట్టివారి.

కోర్కె—మీన మేమలు తక్కించాలి. శని బాగానే వున్నాడు, మరిగల్గే, కేల్తుడు చాలా మేలుచేస్తే, రోయింటాకుడా, రెండో యింటా, రవి కుక్కిలా, పాళ్లట్టే చెడ్డవాడు. కారన్నమాటే, బుధుడు నాలుగో యింటికి రేపొన్నాడా?

DRA000004513TEL

గంగ—ఎవ జయింటి కప్పుచొస్తే మాకేం కావా
లయ్యూ! నా యింటికి రావంటి వేగంవచ్చే సాధనం చూడు.

శ్యామి—సరిసరి! తొందర పడతావే! నుంచి చెద్దా
వద్దయ్యూ! నాలుక్కాలా లదీ నువ్వు చక్కగా వుండాలా?

గంగ—మా చక్కగా వుంటుంది, మీరేదీ అడ్డు కే
కుండా వుంటే వేగవ్రావొస్తుంది. గ్రహాలన్నిటి! త్రస్త్రు
మాయుద్ధరికీ వాకయి లిట్టింపండి మహారాజా!

శ్యామి—మహాప్రభా! ఎల్లుండి సాయంక్రిం ఎని
విడి గంటల మిథుసలగ్నం వివాహానికి రహితమువలారం.
కన్యారాశి! మాత్రం కొంచెం కాంతి చేస్తే సరి.

గంగ—రావంటికి ఓడ తప్పించి ఆ కవళికాంతి ముందు
చేయించండి మహాప్రభా! మీవేరు చెప్పకొంటూ బతికున్న
న్నాళ్ళూ నుఖంగా వుంటాం.

రాజా—సరే, పెళ్ళిచేసి వీళ్ళకోయిల్లు ఏర్పాటుచేసి
యోవత్తు ఖర్చులూ దివాగంలోంచి పెట్టండి. (వెళ్ళును)

మంత్రి—నుంచి యేర్పాటు కావించినారు ప్రభుత్వ
కారు. వ్యసనాక్తుల! చేత సాము చిక్కనియ్యకూడదు.

(వెళ్ళుదురు)

గడును గంగయ్య

మహాదేవ ఆంకము

శ్రీ మదవతి గంగమల్ల

(గంగయ్య ఇట్లు భార్యసహాయము తీర్చుచును.)

గంగ—రాజుగారు మంచిపనే చేశారు గాని, మురిగి
కంటో పుడకలాగ అడ్డాబ్బి పైసా చేత చిక్కినిచ్చాడు
ను. మనం చేయించుకోవడానికేనా పైసా కావాలంటే
రాజుకి లెక్కల్లో రాయించాలి. పట్టుమని ఒకశానీ చేత
దుకానా ! ఈ మనోపురి బతుకు గడవడ మెలాగా !

రామ—ముక్కుపుల్ల కొనుక్కోవాలంటే ముగ్గుర్నడ
లి, మీరు రాజయినప్పుడూ బండెకు మోహర్లు పడేమో
మా ? పుర్రొడ్డి బాధంటారు, మీ గడుమతన మెక్కడ
పనికొచ్చిందికాదు.

గంగ—గతించినదాన్ని గురించి చింతించిన ఫలంలేదు,

మనకి దబ్బాచ్చే సాధనం చూడాలి. నా కొక్కటే మార్గం
తోడ్పాండి. కోప్పడనంటే చెబుతాను.

చాను—కోప పెండుటా! గాడింటి ఎంకల్లాగ తిన
డాకుంటే సరా మరి? మనసొచ్చిన సగా కంటికి నచ్చిన
చీరా రవికా కొనుక్కుండి వీలే లేకుండా! మనిషికి తిన్నది
మిండా, పసలానికి తిన్నది నండా. మీకు తోచిన మార్గం
చెప్పుండి.

గంగ—రాజుగా రృడక్కండా రాగిదత్తైనా చేతికి
రావాలంటే నీ చేతులో ఉండి కీలకం వీడైనా సగ—

చాను—ఇదా మీకు తోచిన ఆలోచన? నా
వంటివొక వాలుగుల్ల బున్నానుని మీ క్కన్నెర్రగా
తుందా? ఇవి మీకు పెట్టివదికావు. రాణిగారిభర్తాన నొచ్చా
యి, వాటిని నేను ముట్టనివ్వను, అవి అమ్మదానికి వల్లకాదు.

గంగ—అమ్మ క్కరేదూ. వాలుగు రోజు లెక్కదనా
కుదవబెట్టే తర్వాత విడిపించుకోవ్వును.

చాను—ఇలా గెన్నని తనభాపెట్టడం పెర్రే విడిపిం
చడం ఎలా? నేడ్డు తేనిసొమ్ము రే పొస్తుందా? కాకట్టు
కాకట్టు కావడమేగా? నా చాత కాదు. మీరేపాట్లు వడ
తానో మీ ఖర్కం. పెల్లెనవుట్నంటి ఒకకోకినా కొనలేదు
గాను, తగునునమ్మా అని కాకట్టు పెట్టడానికి తలచారు.

గంగ—నే నోగోచీరీర్తివా కానుక్కున్నానా? పెద్ద
నాటి బట్టలతోనే కాంక్షలు కానిస్తాన్నాను.

చాచం—ఉన్నదంటా వూడిన తరువాత బుద్ధిద్రింది.
అయ్యోకి ఏదో లేదు, అయ్యోకి గర్వం లేదు" ఉన్నన్నాళ్ళు
కరిమాట మీటినా?

గంగ—వలే-ఇప్పుడే నానుకుంటే ఏమిలాభం! ముందు
భగవదేంద్రుల! ఏదేనా మూతం కూడా. ఉనుకుంటే
మెలాగ?

చాచం—అదదాన్ని నాగేంలేలుస్తుంది, గడుసునాళ్ళని
మీరంటే గదా! ఏదో మీరే సాధనం ఆలోచించండి.

గంగ—ఏది చెప్పినా అడ్డకత్తె వేయడం మూసలే!
నామెత్తు రీతు నచ్చుతూ, నువ్వేయి చెప్పతూ, మెలాగ?

చాచం—అదేటా చెప్పను.

గంగ—అలా అభయం ఇస్తే ఆలోచనల కొద్దవ
అంటారు.... ఇదేగో-ఒక వన్నాగం నీయి, దానికి నువ్వొప్పు
మీట చిటికతో కార్య సిద్ధిస్తుంది.... నేనూ రాజగారి దగ్గరి
కొన్ని చానంతి చెప్పిపోయింది మారానా అని మొర్రపెట్టాను.
కయిదర్చి భవ-విస్తారు... నువ్వూ రాజగారి దగ్గరికెళ్ళి నేను
చెప్పిపోయినానని మొర్రపెట్టు-అవిదా కొంతయిస్తుంది-మన
యిల్లు నిండుతుంది

చామ—చీ ! ఛీ ! ఆ వో ఘాయై తైంమాట నానో
టపలేన మమందీ !

XoX—ఇందులో ఏదీందీ మాటవరవ కంటాయిగా
నిజంగా దస్తావా? నీలాపనింప పోతుంది....ఇది మాందీ
యెత్తు-ఉళ్ళి చావులు నాటకాల్లో చూడలేదూ నువ్వు
చామ—చూడకేం ?

XoX—ఏరే మరి. నువ్వు టనాటకం అడచాం.
నాటకాల్లో ఏడవడం, నవ్వుడం, చావడం, పుట్టడం—ఎన్నో
తనాపాలు జరుగుతూ వుంటాయి-అవన్నీ బూటకాలు.
అంకా దబ్బుకోసవే. మనవ్వు నాటకవాడి దబ్బు గడిద్దాం.

చామ—నే నవన్నా అంటే మీమాట కడ్డోచ్చా
నంటారు. కోళ్ళుడకండా వుంటే నొఖమాటచెప్తాను. నాట
కాల్లో రాజులు రాజులుగా కాదు, రాణీలు రాణీలుగా కాదు.
ఎవరో ఆవేషాలువేసి అటలాడతారు. దొంగ మొగుళ్ళ కోసం
అబద్ధప్పెళ్ళా లేచుస్తారు-సంపాదు ల్లాగాగేడవమంటే ఏం
చాసుంది ! మీరు ముగాళ్ళూ, ఏమిచేసినా పరిపోతుంది. నా
కునుపూకుంకం చల్లగా వుండగా నే నంకమాట అనలేను.
మీరే రాజగారి దగ్గరా రాణిగారి దగ్గరా ముగ్రలు పెట్టి
దబ్బు గడించండి. నే నా పనీ చావ్వులేనూ, నాకా దబ్బు
వొద్దు.

గంగ—(తనలో) దీని కొందఱం పురి ఎక్కించాలి-
(పైకి) రాజుగారి దగ్గరించి నేనేదో పోయి, రాజుగారి న్నె-
లకను, ముగాడ్చి వారిదగ్గరికి వెళ్ళవలెనా !.... ఒకవేళ
వచ్చిననుకో, అది దేవివ్యగల్గూ ! నోరు చెప్పుకోవడవేగాని
అవికి దబ్బెక్కడిది? ఏకోజ కారోజ రాజుగా రిస్తేకష్టా
నేకుంటు లేదూ.

చాను—రాజుగారి రుత చాతకానివారనో మీ డాహా!
అదే! దబ్బుంటుదో? చూకాం మరీ-ఇద్దరం వెళువా, ఎవ
రెక్కువ తెస్తారో చూద్దాం.

గంగ—(తనలో) తోవలో కొద్దింది. రాజుగారి
దంటు ప్రాణం, బాగా దబ్బులాగే విధం అలోదించాలి-
(పైకి) నువ్వెళ్ళినా రాజుగారి రుతో యివ్వలేదు-ఏదో తృణవో,
పదవో, నువ్వు తెస్తే వేడ్తేళ్ళలోకి చచ్చి శృంగతుంది, బిందె
విందుతుందని చెప్పును.

చాను—మీకన్నా నేనెక్కువ తెస్తే మీ పడె
వడెం వేస్తాను చెప్పండి.

గంగ—నువ్వెప్పు తెస్తే నీసాములో నా సాము కలు
పుదాం; నేనెక్కువతెస్తే నాసాములో నీసాము కలుపుదాం,
ముత్యం ఇద్దరవూఁ వాడుకొందాం.

చాను—అలాగైతే అంకా మీరే ఖచ్చితం అట్ట
పైన కుమ్మాయ బక్కాయ గాళ్ళకి అందలేని మర్రి చేతియి

నలుపుకుంటూ కూర్చోదానా ? అలాక్కాదు. ఎవరెవర సొమ్ము తెస్తే వాళ్ళు చెప్పివట్టూ రెండోవాళ్ళు నడుచుకొనాలి.

XoX—అదికాదు-నీమాటా నామాటా వొక్కటే నేనీమాట వింటాను, నామాట వేరూ నీమాట వేరూ అయినా నామాట నువ్వువారి.

చాను—ఈ గడనుమాట లిశను కట్టిపెట్టండి. నేనీ వేళిన వంకెం వొప్పకుంటే నేను రాజీనామాదగ్గరి కెళ్తాను లేకుంటే వెళ్ళుమా-ఇది మీసాట్లు దిగుతుండేది. రాజీనామా దగ్గరి కెళ్ళండి, మానండి వాళ్ళే ?

XoX—అలాగే-నువ్వొక్కటే వొప్పకొరతాను. నువ్వొక్కటే నేను పడే సాధన వారో-దించాలి కాని వంకెంకొన వేరండి. నువ్వు తెస్తేనేం ? నీ నెస్తేనేం ?

చాను—ఇప్పుడలాగే అది అతర్వాత మారకూడదు అలాగే నేనాసొమ్ము రాజీనామా దగ్గరే వుంచేస్తాను-చేచీల నాదిగ్గర పనికి రావు.

XoX—రూపాయి ప్లానీ-నువ్వొక్కటే చేశాం.

చాను—మాట తరక్కువదు ముకుండి.

(పోవుదురు)

మూడవ అంకము

శ్రీరంగ కవచ రంగ మ. శ్లో.

(రాజగారు మంత్రియు నాలోచించుచుండును)

మంత్రి—వా రీలాగు జా బంపాడు, మనం సిగ్గం
త్రుండి, హళ్ళు కప్పుం కట్టినట్టాయినా, యిరుకుండాం; కట్టరా,
యిద్దం చేశాం ప్రభూ!

రాజ—నరేంద్రులగే జానిచ్చు.

(గంగయ్య వచ్చుచు వచ్చును.)

గంగ—బాబూ, నా కొంప మురిగింది,

రాజ—ఏమీ! నీకేమి అపద వచ్చిందీ!

గంగ—నువ్వోప్రభూ! ప్రభువువాడు చిన్నోయింటి
జాడీ చేశారు గాని, పాపిష్టి దైవం చూపలేకపోయాడు.

మంత్రి—ఏమయింది? కంగలు పడ్డారా ఏమిటి?

గంగ—అలాగయితే ఇంక బాధుండదు. నాకొంప
మురిగి మహాప్రభూ!

రాజ—మీరు ఇద్దరూ ముఖంగా వున్నారా?

గంగ—అలాగుంటే నాకేమిపేష? మారాజా!

రాజ—ఏమి జరిగింది?

గంగ—చామంతి పన్నొదిలి పోయింది. మూత్రభో!

మంత్రి—ఏమి? చామంతి పారిపోయిందా?

గంగ—రామరామ అధాలాగు చేసేదికాదు. భగవంతుడు
తాన్ని తీసుకో పోయాడు.

రాజు—ఇంత హాహత్తుగా ఏమౌచ్యుంది దానికి !

గంధ—అదేదో వాయువట ! అరగడియలో అంత అయిపోయింది- వాటి కర్ర !

మంత్రి—మాకు చెప్పలేదని ! తగిన వైద్యుణ్ణి పంపించి వ్రుండుకో !

గంధ—దేవుడేనా అవకాశం వ్రుండునా ! మారాజా ! తిండికి రాత అని పిలిచాను. ఇరుగ్గో వస్తాను, వాళ్లు నొప్పిగా వ్రుందన్నాది. అదేమిటో అని పెళ్లి చూడేవరికి కాళ్లు చాచేశాంది, కళ్లు తేలవేశేశాంది- వాళ్లంతా మంచులాగ చల్లగా అయిపోయింది. ప్రియ వేతన్న పోయిందో తెలియకుండానే యెగిరిపోయింది- గూట్లో పట్టలాగ పారిపోయింది మహావ్రణ !

రాజు—నరే- ఏడవకూ- తిరిగి పెళ్లిచేస్తావ్రులే- చచ్చి పవా వేసిస్తే వస్తారా ! ఊరుకో పాపం !

గంధ—ఇహ నాకు పెళ్లియే మారాజా ! రత్నం లాంటి దానితో కాపరంచేతి ఇంకోరైఫో బతుకుతానా ! దాని అస్తులు గంధలోకిపె యేదై రాగుల్లోనో చేరిపోతాను. దానికి మంచుగుతులు కలిగేలాగు చెయ్యడం భారం మీది. మీకోన్నవిడ్డలాగు పెంచాలా, పెళ్లి చేశాయా. దాన్ని ఇప్పుడు స్వర్ణానికరంపెయిండి మూర్ఖు !

మంత్రి—ఎలాగా వందదం!

గంగ—అదే చెప్పింది. నెయి గోదానాలు మిమ్ము
న్నదిగి చేయించమన్నది. అలా చేస్తే నాని దాని అత్తకి
గాం కుండదన్నది.

మంత్రి—మహాప్రభో! చామంతి కులానికి తక్కు
వైనా కూటికి తక్కువ లేకుండా పెరిగింది, గనుక పెద్దపరుగే
పెట్టింది. నెయ్యి గోదానాలు మట్టమూటలతో తీరేవా?

గంగ—లేకుంటే భూతవై, అందరిని బాధిస్తుంది. బా
దూ! ఆ అనగీర్తి రాజుగారికే వుంటుంది.

రాజు—పోనీ, మంత్రి, వీడి! పదిదేల నూపాయి
లిప్పించు. వాడిమనసు కదట పడుతుంది.

గంగ—ఇంకోమాట చెప్పింది. పెద్దదినం జరవదానికి
హాకనెయ్యి కావాలి యిప్పించండి. మహారాజా!

మంత్రి—అందులోనే సరిపెట్ట వచ్చునులే. నువ్వు
వదూ. నీకెంటనే సొమ్ము పంపుతాం.

గంగ—వీడికొంప కూలా! కేవలము వరమిస్తే ప్రాబాతి
యివ్వడన్నట్టు నెయ్యి నూపాయి లోచ్చేవి పాకుచేశాడు. పళ్ల
చెట్టు దగ్గర మళ్లకంద లాగ వీక్షాఖదు జతపడ్డాడు! కానీ-
ఇదే పోవుంది. (పోవును)

ప్రతి ముద్ర రంగులు కల

(మహారాజు కొలువు తీర్చి యుండును)

రాణి—ఏమేమోచి! పుత్రులు తనవ్యాధి కింతసేప
యిందీ? చామలి రెండురోజులాయా కనపడలేదు. దాని
వంగ లేమేనా తెలిసిందా?

మాచి—పూలుకోయడ వాఁలవ్యవయిందని దానింటి
కళ్ళలదమ్ము. ఎల్లరానా!

(చామలి ఏడుచూ వచ్చును).

ఇదిగో చామలీ లేచుస్తా వొస్తాంది. ఏం వచ్చిందో!

రాణి—ఏమే? చామలి! ఏమనక మాటచెప్పు.

చామ—అమ్మా! నా కొంప తిబ్బయిందీ, నాబొట్టు
చెరిగిందీ! నా మాణిక్యం జారిపోయింద మృగారూ!

రాణి—అది అదిపోతే ఇంతేదనకబెందుకూ, మరొక
తిస్తావులే, అందుకా అగువద్దం మానేశావు?

మాచి—అది కాకమ్మా. అయిదోతనం ఉడిందం
యిన్నాది. గునగునమరి గున్నమాచి.డిచ్చెట్టు లాగుడేవాడు
గంధయ్య కేవలచ్చింకో మరి?

రాణి—ఏమే? చామలి! గంధయ్య బాగున్నాడా?

చామ—నాగొంతు కోశికారమ్మా! యింతలోనే
అయ్యపు మూడిపోతుంద శరగనూ! నేనేం కేతునమ్మా!

రాణి—జబ్బుచేసినట్లే మాకు తెలియలేదు!

చామ—ఏదయ్యా. రాత్రి తిండిని పంపకున్నావా; కొత్తపేటికి కడుపునొప్పి అన్నావా; వానిచ్చాను; తల తిరుగుతోం దన్నాను. అన్నగారా! అదే అఖరు మాటలు. వాటితో సరిపోయి దాయిస్తా!

రాణి—పోనీ. మీకు మారుమనువు బున్నాయిగదా! ఇంతోటి చేమకొందువు గానీ ఊరుకో!

చామ—అన్నయ్య— అట్లాంటివో దివా వాకు నొదు పతావా? వాణే వొడ్డమ్మా! పెళ్లి వొడ్డు! పెదాకులూ వొడ్డు! ఈగండం గడిస్తే మీసాచాల దగ్గర, కుక్కలాగ పరుంటాను. చాలునీ కావరం. ఇప్పుటిగండం వాటించండవ్వు!

రాణి—ఇప్పు డేం వచ్చింది?

చామ—అయ్యో. పెళ్లివాడు మీరెట్టి స్వగలన్నీ పూచేసివున్నాడు. పారిమీద నువ్వకారంచాత వొడ్డన్నక పోయాను. అదిచాలక అప్పులు చేశేకాదు— వాళ్లంతా పుచ్చి తీవా న్నటకాయించాడు. అది పాటికెళ్ళే వోప కనిపించ మా, నే నేంచేతువమ్మా. ఇక్కడికొచ్చి సొమ్ము తెస్తానంటే వచ్చొగ్గాను. ఒట్టి శేతుల్లో ఎళితే వన్న కూడా సంచేలి అయితో కలిసి కాల్చేస్తానన్నాడు.

మూచి.—పెళ్లయినా కూడా బుద్ధి రాలేదేం?

రాజ—మర్న ఎవరైనో చూశి చామంతనూన్నావు కాబోలు! గంగయ్య వాడగ్గరికొచ్చి నల్ల నోయ కొట్టుకుంటే వాడికాక చూశ్యేక సామిచ్చి పంపాను.

రాణి—నిరసి. మిమ్ములైనవో దగా చేశారు. గంగయ్య వేమన వేమణిని పొచ్చి సొమ్ము చేత చిక్కించుకొన్నాడు. గంగయ్య అంతా పాడు చేసి అప్పులపాలైతే అప్పులవాళ్లు గంగయ్యకానా న్నరికట్టారు. కాటికి పోసిలేదని చామంతి నా దగ్గరికొచ్చి యెడిస్తే అప్పులొళ్ల కిచ్చేందుకు సొమ్ము పంపాను.

రాజ—విదితంగా ఉంటే ఇది గంగయ్య సా ఎదు టికొచ్చి చామంతి ఉత్తరక్రియలకి పదివేలిన్ముంటే యిప్పుడే నను పంపాను.

రాణి—అలాగా! చామంతి నా ఎదుటికొచ్చి గంగయ్య అప్పులు తీర్చకాదీ, అతని ఉత్తరక్రియలకి పదహారువే లిప్పుని పదిస్తే యిచ్చి పంపించా యిప్పుడే.

రాజ—అయితే చచ్చిం దెవరంటావు! చామంతి చచ్చిందని గంగయ్య నాతో చెప్పినా!

రాణి—గంగయ్య చచ్చాడని చామంతినాతో చెప్పినా!

రాజ—నీ మాట అబద్ధం, నా మాట నిజం.

రాణి—నా మాటబద్ధం కాదని వేమకుజువుచెయ్యరా! కూచి, చామంతిని వేమ రమ్మన్నాడని విల్పుకోరా.

రాజు—వెంటే! గంగయ్యని నేనమ్మన్నానని విలపి
తోరా....(అందరు వెళ్ళుచురు.)

శ్రీ నాల్గవ గంగము పక్ష

(గంగయ్య ఇంటిలో గంగయ్య కూర్చుండును)

గంగ—పదివేలు నావొళ్ళో ఇడ్డాయి కదా, ఇళ
రామంటి ఎవైనా తెచ్చినా పర-జేతున్నా నలే.

(రామంటి చిన్న మొగముతో వచ్చును)

ఏం మొగం తేలేశావు? కలకల పోయిందే? నే నప్పు
డే చెప్పలేదా? రాణీగా లేవివ్వగలరే! ఊరికే పంకం
పట్టావు. నీమాట కిదేనా? చెప్పవే?

రామ—నా కలగు డబ్బాస్తుంది! రాణిగారు చేతుల్లో
దబ్బు లేదన్నారు మగాళ్ల నడక్కుపోతే అదాళ్ల! నామ్మ
లావోస్తుంది! అతిగాక రాణిగారి! నామీద అపేక్ష లేందే!
కన్న కడుచా? పెంచిన క్రివా! ఏదో ఇంత కూడట్టి
పెంచారు-అంతమాత్రం చాత అదగ్గానే నామ్మ కుమ్మరి
స్తారా?....మీకేవైదానా దొరికిందా? నాలాగే చేతులు
నలుపుకుంటూ నెత్తి మీద కొంగేముకో వచ్చారా?

గంగ—అంతే! గడును గంగయ్య నీలా గ్గాలుతోడు
కోలేదూ-యూను నా తమాసా! వొట్టి చేతుల్తో వస్తానా!

రామ—నేనూ కొత్త గొప్ప తెత్తుమగాని అమ్మ

గంగ—జత్వ పవనోర్వేయ తేహ్యత్రదా? ప విలా
సా! ఆర్వే బ్దువ్యంతుకో. ఒకరి మాటాకరం వింటూ, ఇరవై
వేలూ ఖర్చు పెట్టజుందాము. అనైంతర్వాత నీ ఆర్వేలూ
ఖర్చునెట్లప్పుడు నీమాట తప్పకుండా నను వింటాను.

చాను—నే నవ్వుచే చెప్పాను—గతును బుర్ర, ఆలోచ
నకు తక్కువలేదు, నీచిపెద్దారని నాకు తెలుసు.

గంగ—నామాట విను. ఓ పెద్దమనిషున్నాడుకులో,
అతడు తననొఖర్చి దిర్చి, “ఒరే! ఫలానా వారింటికి వెళ్ళి
ఫలానా గుస్తులు చెప్పి అత జేర్చిస్తే అది ఛట్టుకురా” అని
తంపాడనుకో, అయిద్దరిందీ యజమాని దాతుందా? తోబే
చారి దాతుందా! నువ్వే చెప్పు.

చాను—నరే—వెళ్ళ మని యజమాని చెప్పినప్పుడు
అనొఖను, “అయ్యో, దూపాయికన్నా అత నేక్కువిస్తే మీది
తక్కు విస్తేనాది-ఇది మీకు నమ్మితవైతే వెళ్ళి చెప్పాను,
తేకుంటే తెను”-అని కరాన చేసుకొని వెళ్ళా దనుకోండి,
అవతలివాడు తక్కు విచ్చా దనుకోండి, అది ఎజమాని
చాలా వొస్తుందీ!

గంగ—అబ్బో! రానేవాసందో తయ్యా రైయావు.
ను మాటలి! కొడవా?

చాను—మీరెంత గతునున్నారేనా పళ్ళవు! కట్టుపదా
. అయినా మాటచెప్పడ వోలాగా కదిచెయ్యడ వోలాగా

యెక్కొక్క నూమనాలే, అదాస్య అందరికీ అయినే.

గంగ—నేను చెప్పింది నభవు కాదా?

చామ—కోపం తెచ్చుకోకండి గాని, నేను మీ నొకరు
కాబోదామని లాంటిదాన్నా?

గంగ—అలా గవ్వవు, నాకు నచ్చింది. మనవిద్వరప్రూ
సమానులనే గనక నీమాట నేనూ వినాలి, నామాట
నువ్వు వినాలి. (తలుపు బిచ్చదగును.)

అయినా! ఎవరో తలుపు తిరువ్వును-వెంటటా కదో? మన
నువ్వు చెప్పినట్టు కదందాలి.

చామ—మీ కదో? మీరే వసుకోవాలి, నేం తలు
పుతీస్తాను.... (వెళ్ళిపోవును.)

గంగ—ఊరిమందు. కొంప ములుగుతుంది- వెంట
గాడవో!

చామ—ఊరు కోండి- పింపనీ-వదో చేదాం.

(“తలుపు! తలుపు!” అని శ్రేయ)

గంగ—వీడి కన్నాకొయ్య! పింపదేదో?

చామ—మూచి గనకనే నేను పెట్టలేను. నేం తలు
పుతీస్తాను.

గంగ—కొంపముంచే! యెక్కొక్క గొంతుకులాగుంది.

చామ—కాదంటేనే! అది మాచే-కాణిగారు పంపా
గాకామను. నేను వెళ్ళాను.

గంగ—అదుగో, అల్లరి చెయ్యకూ-అట్ట కప్పస్తాను.
పడుకో.

చాచు—నామాట వింటా నంట్లు—

గంగ—నువ్వేం చెయ్యమంటే అది చేస్తాను.

“గంగయ్య” అనిపిలుపు.

అదుగో విన్నావా ? నన్నే పిలుస్తున్నాడు-పడుక్కో.

(గంగయ్య కలుపుతీయ వెంటి వచ్చును.)

వెంకట! నా కొంప ముంచేసింది రా నా చామంతి! ఇప్పుడే
గోదానా లో అయినాయి-ఇక దీన్ని తీసుకుపోవడం
వచ్చాటు చెయ్యడానికి బకారుకి మల్లిగాడ్డి వంపాను. చూడు
నాయనా, పున్నాడో లేదో.

వెంక—మారాకగాదు కమ్మ పేరి రమ్మన్నాడు.

గంగ—ఇదో- దీన్ని వదిలించేది వస్తావని చెప్పు
నాయనా,...(వెంకటి పోవును)

చాచు—ఓడ వోదిలింది. (లేచును) దగ్గరి కొస్తా
దనుకున్నాను. వాడిధర్మావ తారేడు, బతికావు.

గంగ—అంతే? దగ్గరికి రానీయడనే! నా చెబ్బునను
కొన్నావు?

(తలుపు చప్పును)

అదేని టి! రెండుండు - మల్లీ వచ్చాడా ఏమిటి!

చాచు— నూచేవో...మీరు వడుండాది. నేం చెప్పి

నట్లు చేస్తావని యిప్పుడేగా మూల యిచ్చారు! కానియీ త్వరగా. ఊ! ఊ!

గంగ—అలాగే ఉంటాను కాని దగ్గరనా రావీకే! ఊరికి కానానే బృగబట్టలేను.

చామ—పక్షికిందీ వేగం. కదల కూడదు. మెదల కూడదు.

(తలుపురీతి మూచి వచ్చును)

అయ్యో! మాదయ్య! నాగొంప కూలిందే. ఇప్పుడే అప్పులోల్లు పోయానూ, ముంకువరితోపం వచ్చిగావ్వి బజారు కంపాను, చూశి పెట్టమ్మా! వొస్తున్నావో లేవో.

మూచి—(గంగయ్య కదులుట చూచి) ఇంకా పానం పోలేకుంటి? కాలు కదల్చావున్నాది?

చామ—పానంపోయి కానా సేపయింది. కాని రోగం పోనేదు. అదేం వోయవో— కాలా కేయి; కదల్చావు వున్నాయి. వైద్యుడొచ్చి పానం పోయిందని పెదివ్వరిచి పోయాడు.

మూచి—తగని రోగదగ్గమ్మా! జేగత్రించు, జేకుంటు నీక్కుడా వొస్తుందేవో?

చామ—అంత వున్నెచా! ఇవో మిగ్గడాగా అంతా కాస్తాడు. అవదాన్ని వాగే జేమత్రికుంటి? అత్తగ రుంటే అంతా సూనుకొన్ను.

మాచి—మారాణిగారు నిద్రవచ్చున్నారే తేగిరా!

చాను—ఇదో! ఈపని కాస్తా అయిపోతే ఇకారివస్తారే
వకుంటాను. ఇక్కడా కేం పని?

(మాచి వెళ్లగా గంగయ్య లేచును.)

గంగ—ఎంతలాగా కప్పావూ! అందుకే ముగాడు
బొంకితే తడక్కుట్టిస్తానూ, అడవి బొంకితే గోడపెట్టిస్తానూ
డింటుండంటారు.

చాను—ఏం చెయ్యనూ— మిరియొచ్చినప్పుడూ!

గంగ—వహళో! ఏం బుద్ధి నీది! ఏదీ. ఓయిద్దు.

చాను—అలా. తలుపు చప్పు ద్దాగుంది!

గంగ—చా! చా! ముద్దీవ్యాహ్వానంపని కూట
మరిచిస్తావా!...పోనీ లే.

చాను—ఇక భోంలేదాము. మరెవరు రారుగదా!

(వెళ్ళుదురు)

శ్రీకృష్ణవేదవంశము శ్లో

(రాజగారు రాణియు కూర్చుండురు)

రాజ—వెంకటి యింకా రాలేదేం!

రాణి—అదేవో! మాచీ రాలేదూ!

(వెంకటి వచ్చును)

రాజ—మహాప్రభూ! చావంతికోసం గంగయ్య గోల
మని ఏమస్తావుంటే యివలేక పాగుండి నీరయిపోయింది!

రాజు—వింటివా వ్రేయసి ! నిజము నెరిసిందా ?
నిపు విన్నది తప్పు; ఎవరైయో చామంతిని చచ్చి నీయొద్ద
పోమ్ము దగాచేసి పుచ్చుకొన్నది.

(మూచి వచ్చుచు)

మూచి—అమ్మా ! గంగయ్యతోనం చామంతి గోలేవీ
చెప్పునూ ! దాన్ని సూరే కడుపు పెరువై పోతుంది. పట్టెడు
కుంకంబుట్టూ పాడయింది. ఇట్లూ వాటి అప్పులో లైగ
లేసుకోపోయారు. ఇంకేవుంది ? ఆకొస్తా అగ్గిలో పడేసి
ఆమ్ముగారి కొలుపు కొస్తానంది.

రాజు—వింటిరా ? పెంకటిగాడు వార్షింటి పెళ్లాడో
లేడో ? గంగయ్యతో మాట్లాడా నంటున్నాడు!

రాజు—చిత్రముగా నున్నదే, ఏమిరా ! గంగయ్యను
చూశానంటివే నువ్వో?

పెంక—కాను మహావక్త్రో! మీతో లాభంచెప్తానా?
అడివోనే మూట్లాడి వొస్తేనే!

రాజు—ఏమే మూచి ! ఏడిలాగంటున్నాడు?

మూచి—నీ చక్కడికి రాండ.

పెంక—చీ పూరుకో! దవడప మృదన్తి.

మూచి—నీగుడ్డు పిడివించనూ ? నీ పెళ్ళికొడుకుల
పార్శింటి !

శ్రీ ఆరవ రంగము. శ్రీ

(గంగయ్య యింట్లో భార్య భర్తలు కూర్చుందురు)

గంగ—రాజగారి మనిషీ వచ్చాడు, రాజగారి మనిషీ వచ్చింది. ఇహ భయంలేనట్టే.

చాను—నరేగారి మనం బైటి పెట్టా పోవడమే?

(తలుపు చప్పుడు)

అదేమీ లాచప్పుడూ! ఎవరో వచ్చినట్టుండే!

(“గంగయ్య తలుపు” అని శీక)

(“చానంటి తలుపు” అని శీక.)

అమ్మయ్యా! నే న్నూతులో వచ్చాను, రాజగారి ముగం మాడ్చేను— నాగేం చానీ!

గంగ—వరిసరి— నూతులో పడే వస్తావా? అయి న్నుంటు ఎవరో బైటి లాగేస్తారు. చచ్చినా గడుమచావు చానానీ, ను వ్వుక్కడ పడుకో, నే నిక్కడ పడుక్కుంటాను అట్టింది కరుక్కొద్దాం. (అట్లు చేయబడును).

(అందరు లోనికి వెళ్తురు).

రాజ—అదుగో! చానంటి చచ్చి పడున్నది.

రాణి—ఇమగో! గంగయ్య చచ్చి పడున్నాడు.

రాజ—రాదు, రాదు. పెళ్లం లోనం బెంగ పెట్టుకొని ఏమీ చచ్చాడేమో! ఖాషీది పెత్తగుండె, చానంటంటి వా? నీర పెట్టినాడు.

రాణి—మగడి గేం మా రాజా! చావంతి బోలే గులాబీ మరొక్కరై.

రాజ—చావంతి మాత్రం ఇంకోళ్ళ కట్టుకోకూడదా! అదీ గాక మల్లీ ఎవరైనా కట్టుకొనటట్టుయితే ప్రాణ నెండు కొదిలేస్తామా?

రాణి—చావంతిది చాలిగుండె గవళ గంగయ్యప్రాణం కాస్తా పోగానే తవప్రాణం అమాంతంగా పొదిలేళింది.

రాజ—పలే ఇద్దరిచావు నిజవే! కానీ, ముందెవరు షుపోయినారో నిశ్చయం కావడం వెలాగా?

మంత్రి—కోరికప్పుడు చెప్పగలము.

కోరిక—అన్నా! వీళ్ళచావు కాదుగాని నాప్రాణ విన్నాడి తెచ్చా డీమంత్రి! రాజాగారు రాణిగారు కంతం పట్టారు. ఒకరినూట నిజమంటే ఇంకొకరికోప్పం. ఈగండం నా వీకరించి కొచ్చింది (లక్క పెట్టి) ముహూర్తా! గోచార కీర్త్యా చూస్తే చంద్రుడు నీచుడై యున్నాడు. సూర్యుడు బాగానే వున్నాడు. గవళ—మొదట ఎవరిప్రాణం పోయిందో చాళ్ళు ముందుచచ్చి ఉంటారు.

మంత్రి—నీ మాటవల్ల ఏమీ తెల్లకు—ప్రాణంపోవడవన్నా చచ్చిపోవడవన్నా ఒకటే కదా?

రాజ—వెంకటేశంగయ్యా చావంతి యిద్దరూ చచ్చి వారు. ఎవరు ముందో నిశ్చయం కావాలి గవళ వీళ్ళలో

ముందేవను చచ్చానో చెప్పులేదానికి ఆరుజేల మావాయిల
బహుమాన విస్తామని సొరంతా చాటించూ.

వెంక—చిత్తం.

మంత్రి—పత్యక్షంగా మాళినవాళ్ళు చెప్పాలి. పోడి
మాటలు చాలవు నివర్తనం కూడా ఉండాలని చాటించు.

వెంక—చిత్తం.... పెళ్ళును.

గంగ—(తనలో) ఇప్పుడు నేనీ మాట చెప్పేకిష్ట
యినా నాకూ పదహారువేల లక్షతాయి. అప్పటికి నామాట
చానుంది వినాల్సివుంది.

చామ—అమ్మా ! ఈసొమ్ము నా మొగుడికి రానియ్య
క నేటి నేను చెప్పేకి దాన్ని తీసుకుంటాను.

గంగ } (లేది రాజుతో నోకూ రాణితో నోకూ
చామ }

ముందు నేనుచావలేదు సొమ్మునా! ప్రియింది.

గంగ—(చానుందితో) ఛీ ఊరుకో. ముందు నువ్వే
చచ్చావు. రాజుగారే సాక్షి.

చామ—అమ్మా. అతడు చచ్చింతర్వాత మీదగ్గరి
నేను రాలేదా? (గంగయ్యతో) ముందు నువ్వే-తర్వాత
నేనూ. రాణిగారే సాక్షి.

రాజు—మంచిగమక్కు చేశారే! ఇంత గోతుడు
చేశావు గంగయ్యా !

గ ను ను గ య్య.

గంగ—కోటి బిడెలూ కూటి కొరకే మహాపథాః
తిండి పెట్టారు, సుడ్డివాదు. ఇల్లివాధు-కిన్ను క్కానీలయినా
యివ్వలేదు. ఆయిబ్బందివాత ఇలా చేశావు. మారావా
తుమించండి. ఈతప్పు కానుంది.

రాజ—నోరుంటే తలకాస్తుం దంటారు? ఈబుట్టె వరికి
పుట్టించే చావంతి!

చాను—ఇలాంటి పెద్దాలోచన్లు మిగాళ్ళకే పుడరా
యివ్వు. నే నే నిరక్షను.

రాజ—గంగయ్య. నీయిక్తికి చాలా శంకనీంచాం
ఇకముం దెప్పుడైనా నీకు సొమ్ము కావలిస్తే తుమ్ముడు సుగాని
ఇలాంటి యెత్తు వేయకూ.

గంగ—అలాగే. మహాపథా! కాని మాటోటుంది.
ముసుక్క చాలమంది చచ్చారు. వాళ్ళ పెళ్ళిలు వాళ్ళ
కోసం ఏడ్చారు. నేను చచ్చింతర్వాత నాకోసం చానుకెలా
ఏడుస్తుండో ఇప్పుడే వినేశాను. ఇక నేను చచ్చినా లోటు
లేకు.

రాజ—(వచ్చి) గడును గంగయ్యన్న పేగు నీకు
తగిందే! (వెళ్ళుదును)

వ్వస్తీ. వ్వస్తీ. వ్వస్తీ.

న మా వ్తము.

7870